

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 112

van **CATHY COUDYSER**

datum: 9 februari 2015

aan **SVEN GATZ**

VLAAMS MINISTER VAN CULTUUR, MEDIA, JEUGD EN BRUSSEL

Collectiebeleid Vlaanderen - Stand van zaken en knelpunten

In de beleidsnota Cultuur 2014-2019 staat (SD 7) dat het de ambitie van de minister is om werk te maken van een langetermijnvisie op het roerend cultureel-erfgoedbeleid in Vlaanderen. Ik citeer: *"Deze visie moet rekening houden met de actuele ontwikkelingen in de maatschappij en met een duurzame en kwaliteitsvolle benadering van cultureel erfgoed. Hierbij wil ik de collecties en organisaties centraal stellen die vandaag en morgen voor Vlaanderen van belang zijn. Samen met de lokale besturen en met het beleidsdomein onroerend erfgoed wil ik investeren in een breed scala van cultureel erfgoed."* Verder geeft de minister in de beleidsnota aan dat hij een meer collectiegericht ondersteuningsbeleid wil voeren en wil inzetten op een gerichte uitbouw en beter beheer van de "Collectie Vlaanderen".

Een collectiebeleid omvat vele facetten. Het gaat over onderhoud, restauratie en de bewaring van collectiestukken. Maar eveneens over het uitlenen van stukken, het depotbeleid, de ontsluiting van collectiestukken en evenzeer de digitalisering van de collecties.

Naar aanleiding van de gedachtewisseling met de steunpunten en belangenbehartigers van de kunsten- en erfgoedsector gaven de vertegenwoordigers van FARO het volgende aan: *"Het collectiebeleid op Vlaams niveau is onvoldoende uitgewerkt"* en *"Er is geen masterplan"*.

1. In hoeverre kan de minister zich vinden in de opmerking van FARO dat het collectiebeleid op Vlaams niveau onvoldoende uitgewerkt is?
2. Wat zijn volgens de minister de belangrijkste tekortkomingen van het huidige collectiebeleid op Vlaams niveau? Op welke manier wenst hij die knelpunten tijdens deze zittingsperiode aan te pakken? Graag enige toelichting hierbij.
3. In zijn beleidsnota kondigt de minister aan dat hij werk zal maken van een langetermijnvisie op het roerend cultureel-erfgoedbeleid in Vlaanderen.

In hoeverre is de minister van mening dat in dit kader een visienota of een masterplan voor het Vlaamse collectiebeleid zinvol kan zijn en geïntegreerd kan worden in deze langetermijnvisie? Graag enige toelichting.

ANTWOORD

op vraag nr. 112 van 9 februari 2015

van **CATHY COUDYSER**

Met de notie 'Collectie Vlaanderen' wordt het geheel van de publieke (publiek toegankelijke) collecties in Vlaanderen, ondergebracht in collectie-beherende instellingen (musea, culturele archiefinstellingen, erfgoedbibliotheken) bedoeld. Deze instellingen worden beheerd en gefinancierd door diverse overheden (steden, provincies, Vlaamse overheid, privaatrechtelijke organisaties).

1. Zoals FARO al aangaf bestaat er vandaag inderdaad niet zoiets als een 'Collectieplan Vlaanderen'. Elke publieke instelling heeft vanuit zijn geschiedenis en visies, een eigen collectieprofiel en -beleid. In de publicaties 'Met nieuwsgierige blik' en de 'Cahiers 1 en 2 Over Collecties' komen deze verhalen en vraagstukken ruim aan bod. Elke erkende collectie-beherende instelling beschikt over een collectieplan. Dit is één van de criteria voor de toekenning en het behoud van een kwaliteitslabel (art. 4 van het uitvoeringsbesluit van 6/7/2012) en de indeling van collectie-beherende instellingen bij het Vlaamse niveau (art. 20 van het uitvoeringsbesluit van 6/7/2012). Sommige (kleinere) instellingen maken er nog werk van. Afstemming inzake collectiebeleid is één van de doelstellingen van organisaties als VKC (Vlaamse Kunstcollectie) en CAHF (Contemporary Art Heritage Flanders). Ook het M HKA en het KMSKA stemmen onderling hun collectiebeleid af. Tussen de culturele archiefinstellingen gelden eveneens afspraken over wie wat verzamelt. De Vlaamse Erfgoedbibliotheek heeft, als samenwerkingsverband van en expertisecentrum voor erfgoedbibliotheken, ook hierin een opdracht. Indien de Vlaamse Gemeenschap een zgn. topstuk aankoopt, wat een bijdrage is voor een 'Collectie Vlaanderen', gebeurt dat vanuit het belang van een topstuk 'an sich', als sleutelwerk en de plek van het werk in het geheel van de publieke collecties in Vlaanderen.

Hoewel de achterstanden op vlak van registratie bv. langzaam worden weggewerkt, hebben veel instellingen nog te weinig zicht op hun volledige collectie. Bovendien moeten velen nog werk maken van het waarderen van hun collecties en stukken. Eind 2014 organiseerde Museum M een interessante studiedag rond het waarderen en de identiteit van de collectie. Het Steunpunt FARO wijdt er in 2015 een traject aan, waarbij ook aandacht is voor wat in Nederland en de ons omringende landen al gebeurde. Sommige instellingen hebben een duidelijker collectieprofiel dan anderen. De landelijke expertisecentra en organisaties volkscultuur begeleiden dan weer actoren en erfgoedbeheerders in het veld en daarbuiten. Dat doen ze o.a. inzake de zorg voor de collecties religieus, muzikaal, agrarisch, industrieel, wetenschappelijk, alledaags, ... erfgoed dat niet in publieke instellingen zit.

Er gebeurt dus heel wat, maar fragmentarisch, op kleinschalig of institutioneel niveau. Naast de soms moeizame samenwerking door een te competitieve houding, de vele en soms uiteenlopende opdrachten van instellingen, de drijfveren van de verschillende bestuursniveaus die hen aansturen en financieren en de schaalgrootte zijn een gebrek aan mensen, middelen en tijd de voornaamste oorzaken die een gedragen collectief collectieplan in Vlaanderen in de weg staan.

2. Musea signaleren al langer een probleem inzake collectiebeleid. Ook voor culturele archiefinstellingen en de erfgoedbibliotheken zijn er uitdagingen.

De globale onderfinanciering van minstens Vlaams ingedeelde musea en het Letterenhuis, wegen op een collectiebeleid in Vlaanderen. Musea hebben te weinig – sommigen zelfs geen – geld om een degelijk aankoopbeleid te voeren. De laatste jaren ligt dit aspect van de werking bij de meesten stil.

Er is te weinig depotruimte om museale collecties op een kwaliteitsvolle manier te bewaren. En collecties kwaliteitsvol onderzoeken, naar waarde schatten, restaureren/conserveren, maar ook selecteren en afstoten, ... kost tijd, personeelsinzet en geld. Een doorgedreven selectie- en afstotingsbeleid op instellingsniveau, laat staan over de verschillende instellingen heen, staat nog in de kinderschoenen.

Inzake de digitalisering van de collecties is er een grote achterstand van de musea ten opzichte van de archiefinstellingen en erfgoedbibliotheken, al zijn er ook daar nog steeds noden. U vindt ze opgesomd in het rapport 'Analyse van de digitale noden van culturele archieven, erfgoedbibliotheken en musea in Vlaanderen'.

Steeds meer wordt cultureel erfgoed ook digitaal 'geboren', toegankelijk gemaakt, gereproduceerd en in publiekstoepassingen verwerkt. Het beheer, het behoud en de beschikbaarstelling van digitaal erfgoed is vaak nog niet optimaal georganiseerd. Daardoor worden kansen gemist om het bewaarde erfgoed te valoriseren en wordt niet altijd kostenefficiënt gewerkt. Door een gebrekkige digitale huishouding dreigt bovendien een deel van het cultureel erfgoed verloren te gaan. De voortzetting en uitbouw van centrale basisinfrastructuur waarin samenwerking en netwerking centraal staan, is geen luxe maar een noodzaak. De verdere ondersteuning van o.a. VIAA en Packed vzw zijn in deze cruciaal wil de opgedane kennis en expertise en de voorbije inspanningen lonen.

3. In 2015 wil ik samen met het cultureel erfgoedveld de uitgangspunten en krijtlijnen voor een toekomstig cultureel erfgoedbeleid in Vlaanderen, waar het roerend erfgoedbeleid deel van uitmaakt, uitzetten.

Het cultureel erfgoedbeleid in Vlaanderen staat voor een momentum dat we moeten aangrijpen.

De afslanking van de provincies, de decentralisatie naar lokale besturen, de regioscreening van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden zijn enkele bestuurlijke zaken die een grote impact hebben op een lokaal en Vlaams cultureel erfgoedbeleid. Maatschappelijke ontwikkelingen blijven de relevantie van de verschillende actoren uitdagen en prikkelen. Bovendien zijn er in en voor het veld nog steeds grote uitdagingen op vlak van de zorg voor en de ontsluiting van het vele en diverse culturele erfgoed dat zowel in publieke erfgoedinstellingen als bij private verzamelaars, bedrijven of andere sectoren zit.

De bedoeling van het traject is om:

- Te vertrekken van de afspraken in het Regeerakkoord en de krijtlijnen in de Beleidsnota Cultuur,
- Samen met de betrokken actoren, en op basis van verschillende analyses en scenario's, te komen tot:
 - o uitgangspunten voor een cultureel erfgoedbeleid
 - o een nieuwe veldtekening,
 - o een nieuw (complementair) kader,
 - o krijtlijnen die tot een wijziging van het bestaande instrumentarium (Cultureel-erfgoeddecreet, protocol,...) maar mogelijk ook tot andere instrumenten zullen leiden.

Het cultureel erfgoed en 'collectiegericht denken' (cf. Beleidsnota Cultuur) staan daarbij centraal, met aandacht voor het versterken van collectiegerichte werking, private beheerders, collectiemobiliteit, ... De bescherming van cultuurgoederen en de borging van immaterieel cultureel erfgoed hebben hier ook een plaats. Op niveau van organisaties en instellingen moet er gedacht worden vanuit een werkbare schaalgrootte, samenwerking en afstemming. Bovendien wordt het zaak om bepaalde zaken op het juiste niveau – centraal of decentraal - aan te pakken.